

daar de mensch van den hond houdt en innerlijk dichter bij hem staat dan bij Diana of Niobe; en als een meester, zooals de eenige jaren geleden gestorven August Gaul, een paar eendjes op den rand van een fontein zette, dan bewondert men, vertrouwd als men is met het model, de gelijkenis en heeft plezier in de sierlijkheid en grappigheid dezer dieren.

Maar met zichzelf, met den mensch als zoodanig, wanneer hij daar geïsoleerd en zonder geschiedkundige autoriteit staat, schijnt de mensch weinig contact te hebben; men mist, behalve dan daar, waar nog een zekere samenhang met godsdienstige voorstellingen is blijven leven, de hulp van associaties, van begrippen en verklaringen, die een innerlijk verband teweegbrengen kunnen. Want met het oog alleen kijkt slechts de kunstenaar, of althans, hij moet dat kunnen.

En voor wie schept eigenlijk deze kunstenaar, deze beeldhouwer? Dit vraagteken wordt steeds grooter en angstwekkender, vooral nu in de landen, die aan den oorlog hebben deelgenomen, de behoefte aan gedenkteeken voor de in den oorlog gesneuvelden sterk aan het verminderen is. En nu ook de bestellingen en aankopen onder de burgerij, die overal door inflatie of crisis verarmd is, steeds zeldzamer worden, zal de beeldhouwer nog meer dan de schilder daaronder te lijden hebben. Het is mij in de laatste jaren nog wel eens gelukt een vriend, die nog wat bezat, te overreden zichzelf of zijn vrouw of zijn lieve kindertjes door een armen stakker van een schilder te laten portretteeren, maar dit resultaat heb ik nooit voor een beeldhouwer kunnen bereiken, ofschoon de plastiek zich tegenwoordig van het goedkoopste materiaal bedient. Dit heeft echter ook een psychologische oorzaak. De menschen begrijpen de schilderkunst veel beter dan de beeldhouwkunst, welke laatste naar oorsprong en aard een aristocratische kunst is, en wanneer zij zich dat ook niet eigenlijk bewust zijn, innerlijk verzetten zij zich toch tegen een zoodanige vereeuwiging als tegen een te groote pretentie, als tegen iets wat hun niet toekomt. Het zelfvertrouwen ontbreekt, dat alleen een sociaal onafhankelijke, door traditie geadelde en bevoorrechte klasse hebben kan. Zeker, ook de kleine burgerij heeft vroeger haar Hermes, haar Venus, haar Amor en Psyche van gips of marmer in de huiskamer gehad, heeft zich omringd met goedkope reproducties naar bustes van Goethe en maskers van Beethoven, en de reliefs van Thorwaldsen waren zelfs in zeer bescheiden woningen te vinden. Maar ook deze liefhebberij bestaat niet meer, voornamelijk omdat de woonruimte te klein geworden is en men heeft niet graag een bronzen beeld in de kamer als sta-in-den-weg. Zoo blijft er ten slotte voor den beeldhouwer niet veel anders over dan de officiële opdracht, die slechts aan enkelen ten deel valt, en wanneer hij met zijn werk succes heeft, de weg naar het een of andere museum. Men zou kunnen beweren, dat het, evenals in de oudheid, zijn roeping is, niet voor het individu maar voor de gemeenschap te scheppen, die hem als kerk,